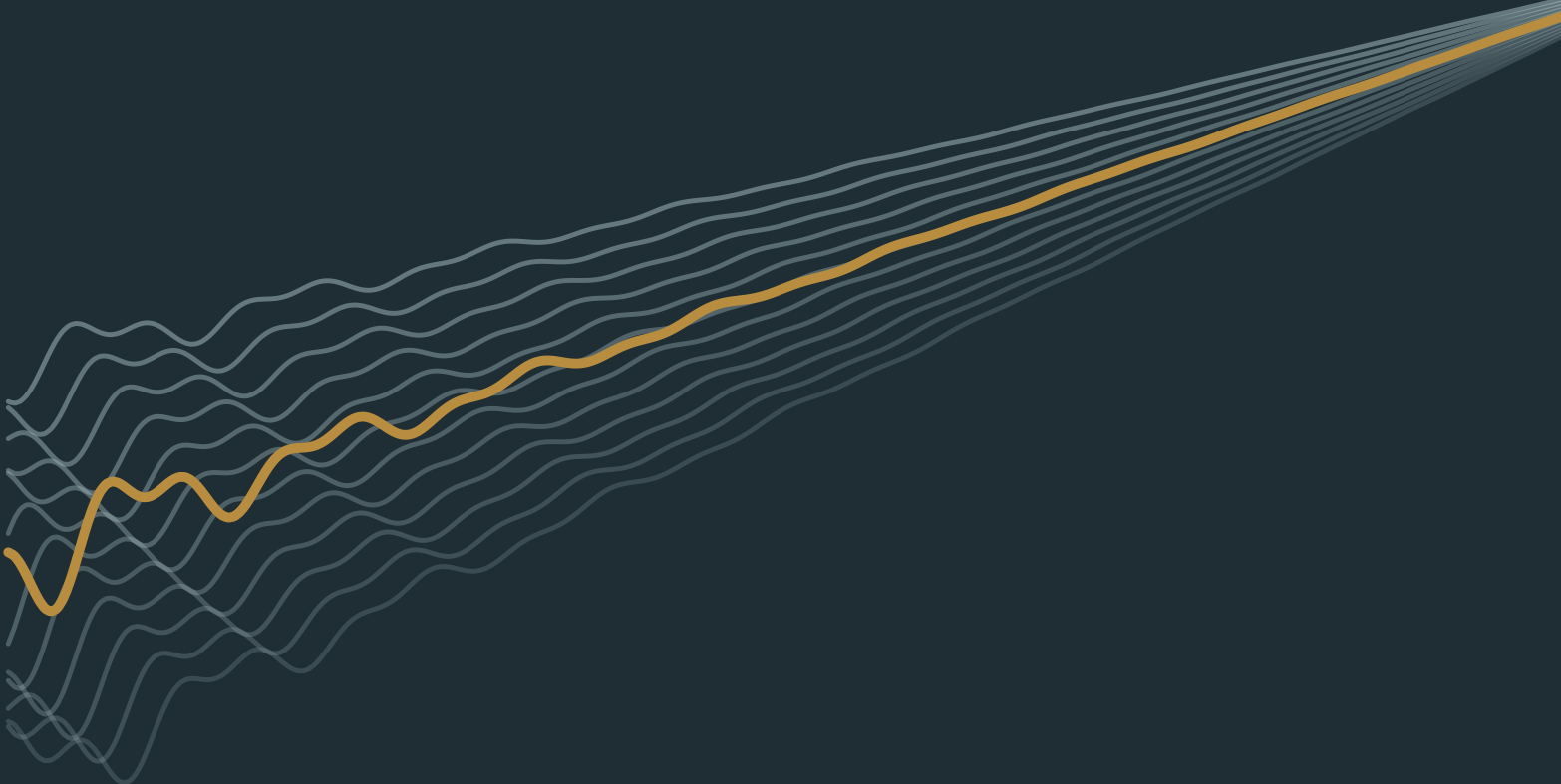

PRZEWODNIK KIERUNKOWY · RESOCJALIZACJA

Jak napisać pracę magisterską z resocjalizacji

Od diagnozy niedostosowania do obrony: teoria, placówki, badania
z wychowankami i skazanymi, ocena programów i etyka.

Spis treści

Jak korzystać z tego przewodnika	1
1 Specyfika pracy z resocjalizacji	2
1.1 Resocjalizacja jako dziedzina nauki	2
1.2 Typy prac	2
1.3 Czego oczekuje recenzent	3
2 Problem i pytania badawcze	4
2.1 Od instytucji do problemu	4
2.2 Perspektywy	4
2.3 Pytania o zmianę i skuteczność	4
2.4 Wykonalność	5
3 Teoria i stan badań	6
3.1 Perspektywy teoretyczne	6
3.2 Stan badań	7
4 System instytucji i podstawy prawne	8
4.1 Nieletni	8
4.2 Dorośli skazani	8
4.3 Kuratela sądowa i środki wolnościowe	8
4.4 Organizacje pozarządowe i programy lokalne	9
5 Metodologia	10
5.1 Metoda, technika, narzędzie	10
5.2 Wpływ instytucji na odpowiedzi	10
5.3 Dobór badanych	10
5.4 Teren i przebieg badań	11
6 Dostęp do placówek i jednostek penitencjarnych	12
6.1 Placówki dla nieletnich	12
6.2 Jednostki penitencjarne	12
6.3 Kuratela sądowa	13
6.4 Harmonogram	13
7 Badania z wychowankami i skazanymi	14
7.1 Ankieta	14
7.2 Skale i narzędzia standaryzowane	14
7.3 Wywiad	14
7.4 Nieletni	15
8 Badania kadry, kuratorów i rodzin	16

8.1	Kadra instytucji	16
8.2	Kuratorzy sądowi	16
8.3	Funkcjonariusze i pracownicy jednostek penitencjarnych	16
8.4	Rodziny podopiecznych	17
9	Studium przypadku i metoda biograficzna	18
9.1	Studium przypadku	18
9.2	Metoda biograficzna	18
9.3	Anonimizacja	19
9.4	Wybór przypadków	19
10	Ocena programów i oddziaływań	20
10.1	Co można ocenić	20
10.2	Schematy badania	20
10.3	Wskaźniki oparte na zachowaniu	21
10.4	Efekt prowadzącego	21
11	Analiza danych	22
11.1	Opis danych	22
11.2	Testy statystyczne	22
11.3	Dane z dokumentacji	22
11.4	Analiza jakościowa	23
11.5	Programy	23
12	Etyka badań w instytucjach izolacyjnych	24
12.1	Dobrowolność	24
12.2	Komisja etyczna	24
12.3	Wiedza o czynach i zagrożeniach	24
12.4	Ochrona danych	25
12.5	Anonimizacja	25
12.6	Język	25
13	Wyniki, dyskusja i rekomendacje	26
13.1	Prezentacja wyników	26
13.2	Dyskusja	26
13.3	Rekomendacje	26
13.4	Zakończenie	27
14	Struktura pracy i redakcja	28
14.1	Typowy układ	28
14.2	Proporcje	28
14.3	Terminologia	28
14.4	Cytowanie wypowiedzi	29
14.5	Przywoływanie przepisów	29
15	Finisz: ostatnie tygodnie	30
15.1	Kolejność	30
15.2	Aneksy	30
15.3	Aktualność przepisów	31
15.4	Antyplagiat i złożenie pracy	31
16	Obrona	32
16.1	Prezentacja	32
16.2	Pytania do pracy	32

16.3	Pytania z zakresu studiów	33
------	-------------------------------------	----

Jak korzystać z tego przewodnika

Ten przewodnik powstał dla studentki lub studenta resocjalizacji, który ma przed sobą pracę magisterską i chce ją napisać dobrze. Nie powtarza rad o „pracach dyplomowych w ogóle”. Każdy rozdział, przykład i checklista dotyczą resocjalizacji: teorii niedostosowania społecznego i oddziaływań resocjalizacyjnych, systemu placówek dla nieletnich i jednostek penitencjarnych, badań z wychowankami, skazanymi, kadrami i kuratorami, studium przypadku, oceny programów i etyki badań z osobami w instytucjach izolacyjnych.

Resocjalizacja jest dziedziną, w której łatwo o pracę pełną przekonań i trudno o pracę opartą na danych. Wielu studentów pracuje już w ośrodkach, świetlicach, zakładach karnych czy kuratorskiej służbie sądowej, a badani są osobami zależnymi od instytucji. Wychowanek odpowiada tak, jak jego zdaniem oczekuje wychowawca, skazany przedstawia się tak, by pomóc sobie w staraniach o przepustkę, a program oceniany jest przez tych, którzy go prowadzą. Recenzent oczekuje, że autor zna te ograniczenia, dobiera metody, które je zmniejszają, i nie myli deklaracji ze zmianą zachowania.

Rozdziały od pierwszego do piątego i od jedenastego do szesnastego są wspólne dla wszystkich prac. Rozdziały od szóstego do dziesiątego opisują warsztat badawczy: dostęp do placówek, badania z wychowankami i skazanymi, badania kadry i kuratorów, studium przypadku i biografię oraz ocenę programów. Czytaj te, które dotyczą Twojej pracy.

Po drodze spotkasz pięć rodzajów ramek. **Definicje** porządkują pojęcia. **Przykłady z praktyki** pokazują, jak zasada wygląda w gotowym tekście. **Pułapki** opisują błędy, które powtarzają się w pracach z resocjalizacji. **Checklisty** pozwalają sprawdzić rozdział przed wysłaniem go promotorowi. Ramki **Okiem recenzenta** pokazują, na co patrzy osoba, która wystawi ocenę.

Przepisy dotyczące nieletnich, wykonywania kar i kurateli sądowej zmieniają się, a instytucje mają własne procedury zgody na badania. Fakty w przewodniku odpowiadają stanowi z 2026 roku, ale przed rozpoczęciem badań sprawdź aktualne przepisy i wymagania instytucji. Liczby i osoby w przykładach są fikcyjne, chyba że podano źródło.

Powodzenia. Dobra praca magisterska z resocjalizacji uczy tego, czego potrzebuje każdy pedagog resocjalizacyjny: rzetelnej diagnozy, uczciwej oceny skutków własnej pracy i szacunku dla osób, które próbują zmienić swoje życie.

01

Specyfika pracy z resocjalizacji

Tematy prac z resocjalizacji wyrastają zwykle z praktyki: wychowankowie młodzieżowego ośrodka wychowawczego, programy dla skazanych za przemoc domową, praca kuratora z nieletnimi, resocjalizacja przez sport, readaptacja po opuszczeniu zakładu karnego. Problem pojawia się, gdy praca opisuje własną placówkę i przekonanie autora o skuteczności oddziaływań, a badanie ogranicza się do ankiety wśród wychowanków, którzy wypełniają ją w obecności wychowawcy. Ten rozdział wyjaśnia, czego recenzent oczekuje od pracy z resocjalizacji i jakie drogi badawcze są dostępne.

1.1 Resocjalizacja jako dziedzina nauki

Pedagogika resocjalizacyjna zajmuje się diagnozą niedostosowania społecznego, profilaktyką i oddziaływaniami wychowawczymi, terapeutycznymi i readaptacyjnymi wobec osób, których zachowanie narusza normy społeczne i prawne, zarówno nieletnich, jak i dorosłych. Korzysta z dorobku pedagogiki, psychologii, socjologii, kryminologii i prawa. W polskiej literaturze rozwijali ją m.in. Czesław Czapów, Lesław Pytka i Marek Konopczyński, twórca koncepcji twórczej resocjalizacji. Kierunek prowadzi zwykle wydziały pedagogiki i nauk społecznych, co wpływa na oczekiwania wobec metodologii.

Resocjalizacja a kryminologia

Kryminologia pyta, dlaczego ludzie popełniają przestępstwa, jak często i jak na to reaguje system. Pedagogika resocjalizacyjna pyta, jak wspierać zmianę osoby niedostosowanej społecznie, jakie oddziaływania temu służą, jak działają instytucje i kadra i co dzieje się po zakończeniu oddziaływań. Praca z resocjalizacji może korzystać z danych kryminologicznych, ale jej rdzeniem jest proces wychowawczy i zmiana osoby.

1.2 Typy prac

Typ pracy	Pytanie w centrum	Materiał	Przykładowy temat
Diagnoza niedostosowania	Jakie cechy, doświadczenia i czynniki ryzyka występują w grupie?	Skale, ankiety, dokumentacja	Czynniki ryzyka i czynniki chroniące u wychowanków młodzieżowego ośrodka wychowawczego
Ocena programu	Jak przebiega program i jakie zmiany wiążą się z udziałem?	Pomiary przed i po, obserwacja, wywiady	Program zastępowania agresji w schronisku dla nieletnich

Typ pracy	Pytanie w centrum	Materiał	Przykładowy temat
Badanie kadry	Jak wychowawcy, kuratorzy, funkcjonariusze rozumieją swoją pracę?	Ankiety, wywiady	Wypalenie zawodowe kuratorów zawodowych dla nieletnich
Doświadczenia podopiecznych	Jak wychowankowie lub skazani przeżywają pobyt i powrót?	Wywiady, narracje	Doświadczenia młodych dorosłych w pierwszym roku po opuszczeniu zakładu poprawczego
Studium przypadku i biografia	Jak przebiegała droga do niedostosowania i wyjścia z niego?	Wywiad biograficzny, dokumenty	Biografie osób, które zaprzestały działalności przestępczej po latach
Analiza instytucji i systemu	Jak działa system wsparcia i reakcji na niedostosowanie?	Dokumenty, dane, wywiady	Współpraca szkoły, kuratora i ośrodka w pracy z nieletnim w powiecie

1.3 Czego oczekuje recenzent

Dobra praca z resocjalizacji ma problem wynikający z teorii i badań, precyzyjnie opisuje instytucję i badanych, dobiera metody ograniczające wpływ zależności badanych od instytucji, oddziela deklaracje od zachowań i formułuje wnioski oraz rekomendacje w granicach tego, co pokazało badanie.

Ośrodek, w którym wszystko działa

Autor, wychowawca w młodzieżowym ośrodku wychowawczym, przeprowadza ankietę wśród swoich wychowanków o ocenie oddziaływań. Ankiety rozdaje i zbiera sam, a 90% wychowanków odpowiada, że „ośrodek pomógł im się zmienić”. Wniosek brzmi, że system resocjalizacji w placówce jest skuteczny. Wyniki mówią przede wszystkim o tym, co wychowankowie uznali za bezpieczną odpowiedź.

Okiem recenzenta

Najpierw sprawdzam, kogo badano, w jakiej instytucji i kto zbierał dane, bo w resocjalizacji to decyduje o wiarygodności wyników. Potem szukam teorii i sposobu mierzenia zmiany. Praca, która przedstawia deklaracje zależnych od instytucji osób jako dowód skuteczności oddziaływań, nie spełnia moim zdaniem wymagań stawianych pracy magisterskiej.

Zanim zaczniesz

- ☐ Umiesz odróżnić pytanie pedagogiczne od kryminologicznego i prawnego
- ☐ Wybrałeś typ pracy i wiesz, kto będzie badany i w jakiej instytucji
- ☐ Sprawdziłeś, jakie zgody będą potrzebne i ile trwa ich uzyskanie
- ☐ Zastanowiłeś się nad swoją rolą w instytucji i jej wpływem na odpowiedzi
- ☐ Umiesz w jednym zdaniu powiedzieć, co praca wniesie